

## Digte

Læst af ERIK SVENDSEN

## Udsøgt fornøjelse

◆ Olof Lagercrantz (født 1911) er en af svensk litteraturkritiks mest indflydelsesrige og markante skikkelser. En af hans nærmeste venner siden 1930'erne var digteren Gunnar Ekelöf (1907-1968), en enegænger og betydningsfuld kunstner i den nyere svenske digtnings historie. Kan den ene autoritet beskrive den anden uden at det bliver selvsmagende og fordækt nepotisme? Er det muligt at adskille personlige interesser fra strikte faglige vurderinger? Ja til det sidste og ja til det første.

Olof Lagercrantz' bog er en udsøgt fornøjelse. Et mesterstykke i diplomati og utvetydig personligt engagement. Og naturligvis en bog skrevet med brillant faglig sikkerhed, så klar at man ikke behøver at være lærd litterat for at få meget ud af fremstillingen. Den overlegne litterat kan skrive for alle, mens den akademisk stræbsomme skriver for den eksklusive skare af ligsindede.

»Jeg kan ikke leve i dette land/ men dette land lever som gift i mig!« skrev Gunnar Ekelöf i et digt i 1945; en ynder af det velpolerede Sverige var digteren med overklasseaner ikke. Han var ikke det forsonende fællesskabs mand, men decideret det ensomme menneskes digter. På den måde var eneren de manges stemme. Gunnar Ekelöf skrev på paradokser, kontraster og tænkte i mystiske forbindelser, der bragte fortid ind i nutiden, på drømme, der var mere virkelige end den prosaiske virkelig-

hed.

En af de mest berømte sentenser lyder: »Det er ikke kunstværket man skaber/ Det er sig selv«. Dermed angiver Gunnar Ekelöf den snævre forbindelse, der er mellem kunst og personlig udvikling. Men når Gunnar Ekelöf samtidig gang på gang i sine digte piller forestillinger om selvet og jeg'et ned, som om der er nogen kerne i personligheden, har man et eksistentielt paradoks. Olof Lagercrantz er let at følge, når han redegør for de mange selvmodsigelser eller, om man vil, indre spændinger som prægede vennen. Religiøs eller irreligiøs, en romantisk seer eller fortabt i tiden, menneske eller anti-menneske, spændinger som måske nok gjorde livet surt for Gunnar Ekelöf, men som også stimulerede digteren.

»Det, jeg mener og vil, er netop og udelukkende det, man ikke kan sige, hvad er,« skrev Ekelöf, der med sine digte på klassisk modernistisk vis ville bruge sproget til at udtrykke det, der ikke kan udtrykkes. At skrive digte var en endeløs proces, et koncentreret udtryk for livsprocessen, som den ældre Gunnar Ekelöf knyttede sammen med orientalsk mystik. Resultatet var flere koncentrerede digtsamlinger i 1960'erne, som kræver sit af læseren. Oversættelsen Karsten Sand Iversen har vægtet den side af forfatterskabet højt i digtudvalget "Fyrsten af Emgión", på bekostning af de tidlige bøger, og jeg havde gerne set flere tekster fra 1950'erne. I parentes bemærket kan

den interesserede læser selv for næsten ingen penge anskaffe Gunnar Ekelöfs samlede digte på svensk (MånPocet, 1976, 43 kr.!)

Min eneste indvending imod Lagercrantz' erindringsværk er, at digterens Nietzsche-inspiration underbelyses: til gengæld er det bevægende at læse om digterens sidste svære år, hvor han mærker prisen for års massiv druk og i øvrigt bliver ramt af cancer. »Smerten skal man først forstå, hvis man stiller den sammen med det dejligste,« skriver Lagercrantz. Man skulle tro, han havde sin egen fremstilling i tankerne, for den er på en gang smertelig og forløsende smuk. Erindringsbogen om vennen er skrevet af en klog gammel mand, der ikke behøver at eksplicitere forbindelsen mellem liv og død, digtning, filosofi og altings ende, livets flygtighed og sikre ende. Den kan læseren selv tænke sig til. I øvrigt hedder det i Gunnar Ekelöfs berømte digt "Poetik" fra 1959: »Hvad jeg har skrevet/er skrevet mellem linjerne«.

Gunnar Ekelöf:  
FYRSTEN AF EMGIÓN  
UDVALGTE DIGTE.  
Oversat af Karsten Sand  
Iversen  
142 sider, 225 kr.  
Gyldendal

Olof Lagercrantz:  
JEG BOR I EN ANDEN  
VERDEN. MEN DU BOR  
JO I DEN SAMME  
ERINDRINGER OM  
GUNNAR EKELOF  
Oversat af Karsten Sand  
Iversen  
234 sider, 275 kr.  
Gyldendal